

Henrik Sandström
Miljö- och hälsoskyddsinspektör
Telefon 08-508 28 106, 076-122 81 06
henrik.sandstrom@miljo.stockholm.se

SLUTRAPPORTER FRÅN TRE TILLSYNSKAMPANJER OM ELAVFALL, BYGG- OCH RIVNINGSAVFALL OCH FOTOGRAFISK VERKSAMHET.

Förslag till beslut

- Godkänna förvaltningens anmälan av slutrapporterna
- Överlämna rapporterna till Naturvårdsverket, berörda kommuner, branschorganisationer och till de verksamhetsutövare som ingått i kampanjerna

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Bakgrund

I detta tjänsteutlåtande presenteras slutrapporter från tre tillsynskampanjer:

- ”Farligt avfall vid rivning - Tillsynskampanj 2006” med dnr 2007-002214-206
- ”Kartläggning av elavfall - Tillsynskampanj 2006” med dnr 2007-002215-206
- ”Fotografisk verksamhet - Tillsynskampanj 2005/2006” med dnr 2007-002222-206

Förvaltningen har i högre utsträckning än tidigare organiserat tillsynsarbetet i kampanjform. Det finns flera fördelar med detta. Bland annat kan kampanjen planeras i detalj, genomföras relativt samlat och sedan följas upp och utvärderas. Den rapport som görs delges både nämnden och verksamhetsutövare och branschorganisationer vilket ger

nämnden en bättre inblick i tillsynen och verksamhetsutövarna påverkas till ett bättre miljöarbete.

Eftersom elavfall innehåller många miljöfarliga ämnen är det viktigt att det elavfall som uppkommer i Stockholm tas omhand på ett miljömässigt bra sätt och i enlighet med det regelverk som styr hanteringen. Elavfall av hushållskaraktär sorteras under producentansvar vilket innebär att producenterna ansvarar för insamlingen. Under 2006 samlades ca 144 000 ton elavfall med producentansvar in nationellt. För att få en inblick i hur detta elavfall hanteras har en tillsynskampanj inriktats på försäljare av elprodukter inom Stockholm stad.

Miljö- och hälsoutredningen 2006 visar att byggmaterial är en viktig utsläppskälla av giftiga ämnen och utgör en betydande negativ miljöpåverkan. Det gäller både pågående påverkan i form av befintligt byggmaterial som innehåller till exempel koppar i vattenrör och tak, PCB i fogar, DEHP (mjukgörare) i golvmattor. Dessa ämnen finns även i elektriska installationer i byggnader. Elavfallet innehåller även kvicksilver, bly, kadmium, bromerade flamskyddsmedel, oljor med mera. Om byggmaterialet och elavfallet inte sorteras på rätt sätt vid rivning finns det risk att avfallet kommer på villovägar och kontaminerar annat material eller sprids i naturen.

Att utöva tillsyn inom bygg- och rivningsbranschen är angeläget ur miljösynpunkt och det bekräftas också av att byggbranschens företrädare ser myndigheters tillsyn inom området som något positivt. Byggsektorns kretsloppsråd har i flera remisser och skrivelser uttryckt behovet av att öka tillsynen och koncentrera den till där den gör mest nytta t.ex. tillsyn över det farliga avfallet vid rivning. Då branschen själv inte har möjlighet att straffsanktionera felaktigheter eller kriminella handlingar så ser man myndigheternas tillsyn som ett redskap för att kunna rensa branschen från oseriösa aktörer på ett konkurrensneutralt sätt och därigenom hjälpa seriösa aktörer att verka. Under 2005-2006 genomfördes därför en tillsynskampanj med inriktning mot avfallshanteringen vid rivning.

Fotografiska verksamheter påverkar miljön bland annat genom utsläpp av silver och organiska ämnen till avloppet i samband med film- och pappersframkallning. Genom ett fungerande egenkontrollarbete och bra hantering av kemikalier och farligt avfall kan dessa utsläpp minimeras.

I Stockholm finns ca hundra stycken fotografiska laboratorier. En tillsynskampanj genomfördes under 2005/2006 med målsättningen att inspektera de anmälningspliktiga verksamheterna.

Förvaltningens synpunkter

KARTLÄGGNING AV ELAVFALL

I kampanjen skickades en begäran om redovisning av hanteringen av kasserade elprodukter till arton försäljare och två reparationsverkstäder för elektronik. Reparationsverkstäderna inkluderades därför att många av försäljarna hänvisade till dessa när det gällde visst elavfall.

Svaren varierade stort och många av de verksamhetsutövare som kontaktades saknade kunskap om det ansvar som verksamheten har när det gäller det avfall som uppkommer inom verksamheten. De allra flesta som anlätade en transportör för att ta hand om verksamhetens elavfall hänvisade till att transportören löste frågan om omhändertagandet. Uppgift saknades ofta om var det slutligen hamnade. Kampanjen visade att de kasserade produkterna i de flesta fall togs omhand på ett korrekt sätt.

Generellt i världen idag är elavfall ett stort miljöproblem. Det stickprov som denna kampanj utgör för att se hur situationen ser ut i Stockholm, visade inte att elavfallet hamnar fel. Det finns ändå ett behov av vidare arbete i form av informationsinsatser och uppföljning i olika former för att få in de uppgifter vi behöver.

FARLIGT AVFALL VID RIVNING

En tillsynskampanj med inriktning mot avfallshantering vid rivning presenteras i rapporten "Farligt avfall vid rivning" (Bilaga 2). Kampanjen är en fortsättning på tillsynsprojektet "Hantering av farligt avfall vid rivning" som genomfördes 2003-2004. Syftet med kampanjen har varit att säkerställa en framtida effektiv tillsyn inom rivningsbranschen. I kampanjen har avfallshanteringen på rivningsplatser granskats. Även dokumentation inför planerade rivningar och efter slutförda rivningar har granskats. Vid granskningen har tyngdpunkten legat på hanteringen av elavfall och annat farligt avfall på rivningsplatserna samt kontroll av att de som transporterar och tar emot avfallet har de tillstånd som krävs.

Erfarenheter från tillsynen är att sorteringen av avfall ofta är bristfällig. Kunskap om hantering av farligt avfall på rivningsplatsen är ofta bristfällig och om den finns är den ofta knuten till enstaka personer. Rivningsentreprenader är ofta väldigt tidspressade vilket medför stora krav på en god planering för att säkerställa en korrekt avfallshantering. Det kan konstateras att egenkontrollen inte fungerar inom rivningsbranschen. En orsak till detta kan vara att byggherrarna inte prioriterar frågan vilket medför att inte tillräckligt höga krav ställs på rivningsentreprenörernas hantering och dokumentering av det avfall som uppkommer på rivningsplatsen.

Kvalitén på materialinventeringar och rivningsplaner är generellt sett låg. Den "röda tråd" som ska finnas mellan rivningsplan och materialinventering saknas i många fall. På rivningsplatsen saknas ofta en samlad redovisning av var det farliga avfallet hittats och

hur det har omhändertagits. I vissa fall kan det misstänkas att det förekommer förbehandling av elavfall på rivningsplatsen. Vid en av rivningsplatserna hanterades PCB-kontaminerat material på ett felaktigt sätt och en åtalsanmälan gjordes. Förvaringen av elavfall och farligt avfall är bristfällig, vilket kan leda till utsläpp på plats samt stöder med negativ miljöpåverkan som följd. Det framgår inte alltid om transportör och mottagningsställe av det farliga avfallet har de tillstånd som krävs enligt miljöbalken.

Bygg- och rivningsavfall innehåller stora mängder farligt avfall. Detta tas ofta inte omhand på ett riktigt sätt och det är en stor risk att farliga tungmetaller och farliga organiska ämnen sprids i miljön. Antalet rivningar i Stockholm är mycket stort och behovet av tillsyn är stor. Den tillsyn som beskrivs i rapporten har byggts upp på förvaltningen under de senaste åren. Erfarenheterna kommer att ligga till grund för den fortsatta tillsynen där en utökning kommer att övervägas.

FOTOGRAFISK VERKSAMHET

Kampanjen omfattade företag av samma storlek och med likartad miljöpåverkan. Genom att kontrollera hanteringen av kemikalier, farligt avfall och egenkontroll på ett systematiskt sätt ger det en tydlig bild av hur verksamheternas miljöarbete fungerar och vilka bristerna är. Dessutom blir bedömningen av företagen enhetlig.

Egenkontrollen och kännedomen om vad egenkontrollförordningen innebär är generellt sett mycket dålig. Vissa företag har bra rutiner men de är oftast inte nedskrivna. Generellt sett är egenkontrollen bättre hos de verksamheter som ingår i en butikskedja p.g.a. att dessa ofta har ett övergripande miljöarbete för alla butiker i kedjan. Kunskapen om vad som ska anmälas till tillsynsmyndigheten enligt miljöbalken, t.ex. flytt, nystart eller förändring av verksamheten, är dålig.

Riskerna med dålig egenkontroll varierar mellan olika företag. När en rutin inte är nerskriven och är beroende av en enskild person kan en frånvaro leda till utsläpp. När rutiner saknas finns hela tiden en större risk för utsläpp av kemikalier som används i produktionen. Några företag saknade nödvändiga invallningar vid förvaring av kemikalier. Då finns också en ökad risk för utsläpp.

De företag som hade större brister, som t.ex. att invallning saknas, kommer att följas upp bl.a. genom återbesök för att se till att bristerna åtgärdas. Riskerna från den fotografiska verksamheten i övrigt motiverar ett tillsynsbesök om tre år hos de anmälningspliktiga fotolabben för att granska egenkontrollen och se till att hanteringen av kemikalier och farligt avfall inte försämras. Detta är samma ambitionsnivå som tidigare.

GEMENSAMT FÖR ALLA TRE KAMPANJERNA

Gemensamt för samtliga kampanjer är att de flesta verksamheternas egenkontroll är eftersatt. Många av verksamhetsutövarna har brister i hanteringen av sitt farliga avfall

m.m. För att förbättra verksamhetsutövarnas arbete med egenkontroll och därmed minska riskerna för miljön bör de besökas med en viss regelbundenhet.

Miljöförvaltningen har tagit fram informationsmaterial om egenkontroll samt branschspecifik information som t.ex. ”Materialsortering vid rivning och renovering”. Dessa dokument visar vilka lagkrav som finns inom respektive bransch och vad en god egenkontroll bör innehålla. Trots att verksamheterna får ta del av informationsmaterialet är det svårt för verksamheter att åstadkomma en lämplig nivå på arbetet med sin egenkontroll. På Miljöförvaltningen finns ett behov av att kontinuerligt föra diskussioner internt för att hitta rätt nivå vad gäller kraven på egenkontroll.

Slut

Bilagor

- Bilaga 1 ”Kartläggning av elavfall - Tillsynskampanj 2006”
- Bilaga 2 ”Farligt avfall vid rivning - Tillsynskampanj 2006”
- Bilaga 3 ”Fotografisk verksamhet - Tillsynskampanj 2005/2006”